

Rapsòdia en blau

Hi ha una sèrie de successos i esdeveniments que han cridat l'atenció d'estudiosos i observadors que intenten esbrinar les raons d'un fenomen social revelador de les misèries culturals del País Valencià.

Jaume S. Just

El fenomen, genèricament anomenat *blaver*, té unes arrels pregones i ha creat la seua pròpia cultura. La cultura en blau no ha nascut per generació espontània.

Fa falta retrocedir fins al segle XV per trobar-ne l'origen. Si bé en aquell segle no s'exposa cap formulació secessionista, pel que fa a la nostra llengua, sí que hi ha una divergència de nomenclatura que a poc a poc anirà convertint-se en la principal excusa per trencar la unitat lingüística i cultural d'allò que es reconeix com a català. Aquesta circumstància no solament afavoreix l'hegemonia de la llengua castellana al País Valencià, sinó que, a més a més, afebleix el sentiment de comunitat idiomàtica i anul·la qualsevol possibilitat d'exercir el dret que tenen els pobles lliures de ser diferents.

La dècada profitosa

El 1975, José Ombuena orques-trà des de *Las Provincias* una campanya en contra del professor Manuel Sanchis Guarner arran de la publicació, per part d'aquest, d'una sèrie d'articles sobre l'origen del valencià. Un fanàtic anticatalanista, l'alacantí Vicente Ramos, va eixir en favor del director de *Las Provincias*. El van seguir Antonio Igual Úbeda, el Centre de Cultura Valenciana, Lo Rat Penat i Vicente L. Simó Santonja. Cal advertir que cap dels dos *Vicentes* no ha escrit mai cap llibre en valencià.

Per un altre costat, van defensar el professor Sanchis Guarner, Vicent Ventura, el Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres de València, Raimon, Gonçal Castelló, Jordi Carbonell, la Real Academia de la Lengua y la Historia i nombrosos professors universitaris. La polèmica, però, no va tancar-se, i aviat començà a consolidar-se el secessionisme lingüís-

Xavier Casp, de la frustració.

tic, els precursors del qual van ser Miguel Adlert Noguero i Xavier Casp.

Amb ells dos s'inicia una dècada profitosa —per a ells, és clar— que s'obre amb la configuració del moviment *blaver*.

Tant l'un com l'altre practiquen un catolicisme recalitrant i comparteixen no només idees, sinó també negocis. Formats literàriament en el catalanisme, funden l'Editorial Torre el 1944, a través de la qual comprometen diversos escriptors joves que més tard acusen de fer allò que ells els han ensenyat. Fins i tot Casp guanyà el 1950 la flor natural en els Jocs Florals de la Llengua Catalana, celebrats a Perpinyà. ¿Què els mou a prendre una actitud tan absurda? En primer lloc, la vanitat personal.

Adlert i Casp eren les *Pili i Mili* del fabrisme local. L'un, advocat i autor

d'una obra minsa i d'escàs valor literari, estava ressentit per la poca consideració que rebia dels crítics i experts catalans. Casp, considerat com un dels millors poetes intimistes de la literatura catalana de la postguerra, es va creure el paper que representà durant molts anys de *príncep coronat* de les nostres lletres. Com que no tenia cap mena de formació acadèmica, va voler compensar aquesta mancança amb els reconeixement d'una *glòria nacional*. Per poc ho aconsegueix si no fóra que comencen a brillar amb llum pròpia amics seus, com ara Joan Fuster o Joan Valls, i deixebles com ara, Vicent Andrés Estellés. El poeta de Carlet, gelós i temeros de perdre el protagonisme —i també l'exclusiva de la seua editorial, ja amb competidors pertot arreu—, crea una inconsistent teoria lingüística que marcarà la pauta del que nosaltres hem anomenat *cultura blavera*.

La *criatura* rep totes les benediccions de les autoritats franquistes, amb les quals havien col·laborat Adlert i Casp.

Història d'una aberració

El 1977, Adlert denunciava el pancatalanisme d'Ausiàs March, Roís de Corella, Isabel de Ville-na, Joanot Martorell, etc., a través del seu pamflet secessionista *En defensa de la llengua valenciana. Perquè i com s'ha d'escriure la que es parla*, editat per Del Cénia al Segura. Poc abans, els catedràtics Ubieto i San Valero teoritaven contra la «catalanitat del valencià». La llavor d'aquest antinormisme sectari, segons el terme establert per Vicent Franch, s'havia escampat només a la ciutat de València. En va traure fruits. Vicente L. Simó Santonja, notari de València i gendre del catedràtic ultra Diego Sevilla Andrés, va donar un colp de mà per tal de defensar argumentalment la tesi anticatalanista. Hi havia, doncs, prou *material* per muntar l'espectacle i no tardarien massa temps a afegir-s'hi nous *dramatis personae*.

El moviment *blaver* anava articulant-se a l'entorn d'Adlert i Casp —qui a casa seua parla castellà—, els quals van elaborar una estratègia per implicar també les institucions. La Diputació i l'Ajuntament de València, comandats per Carrau i Ramón Izquierdo, actuaven d'aliats, però havia de sumar-s'hi Lo Rat Penat i el Centre de Cul-

A l'esquerra, presentació dels *Evangelis blavers*. Dalt, Amparo Cabanes, quan arribà a ser consellera d'Educació.

tura Valenciana. La parella aconseguí el seu objectiu, tot i que la feina provocà una petita escissió. El «Rat», que aleshores dirigia **Emili Beüt i Belenguier**, seguia, *sui generis*, les Normes de Castelló i això entrebancava les aspiracions de Casp. En una sessió polèmica, Beüt i la seua directiva va cessar i poc després en van ser expulsats. Com a resposta, crearen l'Institut d'Estudis Valencians, entitat que a hores d'ara s'ha instal·lat en la denominada *tercera via*.

El 8 de maig del 1978 es produeix el canvi de nom de Centre per Acadèmia

Les normes de l'Acadèmia. Ullada retrospectiva

Joan-Ramon Borràs*

Fa uns anys vaig destinar una seixantena de pàgines a analitzar les anomenades Normes ortogràfiques de l'Acadèmia. Ara només disposaré d'una seixantena de ratlles, potser excessives, per a la poca magnitud del tema.

En aquell paper sospitava que la maniobra perseguia posar entrebancs a la normalització del nostre català, tot proposant-ne una nova normativa ortogràfica. Ara n'estic convençut, després de veure els pocs centenars de fulls que s'han escrit amb aquesta normativa.

Les normes proposades per l'Acadèmia no estaven gens estudiades ni treballades. L'exemple més significatiu d'aquesta manca de seriositat és l'accentuació, exagerada en un principi i quasi anul·lada als pocs dies.

No entraré ara i ací a tornar a analitzar els pressupòsits d'aquestes normes. Simplement intentaré contestar(-me) una pregunta: ¿Cal reformar l'ortografia?

Sovint, amb alguns companys de professió, hem fet repàs d'un seguit d'aspectes ortogràfics susceptibles de ser revisats i, en la major part dels casos, millorats. Però al cap de la conversa sempre hem arribat a la mateixa conclusió: ¿Per què? ¿Per a què?

La normativa elaborada per Fabra —de caràcter composicional, malgrat les crítiques dels sectors anticatalanistes—, sancionada per l'Institut d'Estudis Catalans, i arrellegada, superficialment però bàsica, en els acords del 32 a Castelló de la Plana, ha estat acceptada, des d'aleshores, tal com és per la pràctica totalitat dels escriptors valencians, i s'ha produït una quantitat considerable de literatura —en el sentit ampli de la paraula— tot prenent com a base aquestes normes.

S'ha assolit, doncs, l'etapa del procés de normalització del català —del valencià, si voleu— i ara cal caminar sense entrebancs cap a l'assoliment de la plena normalització de la llengua en tots els àmbits d'ús.

No discutim si són llebrers i podencs, perquè el resultat ja el coneixem. Només amb una plena normalització podrem salvar la llengua —la nostra— i no hem d'eleva a la categoria de prioritària la discussió d'unes solucions ortogràfiques o d'unes altres. Si no, ens agafarà el bou.

* Professor de la Facultat de Filologia, de la Universitat de València

de Cultura Valenciana. En formaven part, aleshores, **Sanchis Guarner, Joaquim Reig, Lluís Guarner**, l'advocat **Vicent Badia i Marín**, però també l'omnipresent **Casp, Diego Sevilla, Vicente Ramos, Simó Santonja**, el falangista **Baltasar Rull** i **Amparo Cabanes**, qui més tard seria nomenada consellera d'Educació per la UCD. El 1979, la seua secció de Llengua i Literatura implanta les *normes* ortogràfiques d'Adlert. Sanchis Guarner marxa de l'entitat, convertida d'aleshores ençà en *sancta* del blaverisme militant.

Rapsòdia en blau

El bienni negre de la UCD valenciana, capitanejada per **Abril Martorell** i **Manuel Broseta**, dona carta de naturalesa a un desgavell cultural que té el seu punt àlgid en l'atemptat contra la casa —i la vida— de Joan Fuster. La cultura en blau pretén imposar-se des de la mateixa Generalitat valenciana, però des de la seua gènesi està ja condemnada al fracàs. Obsessionada a combatre a la Universitat de València i amb una producció tan pobra com poc qualificada, aquest corrent forma el *casus belli* de distints enfrontaments socials.

La seua característica és la posició de gueto cultural que pren. Pel que fa a la producció bibliogràfica, són precisament les *gramàtiques* els únics textos que han assolit un cert tiratge. Ara per ara n'han tret sis —una de les quals reedició de la de Fullana—, tot i ser-ne els autors sempre els mateixos: **Ximo Lanuza, Laura Garcia** i **Toni Fontelles**, tots tres acòlits de Casp. El contingut és el mateix, igual que la metodologia; només canvien algunes regles ortogràfiques. N'hi ha, però, altres versions antinormistes, tot i que no han estat publicades. **Emili Miedes**, ex-GAV i catòlic preconiliar, inventà la primera. La segon és obra d'un personatge no menys estrany que l'anterior,

Acte blaver-secessionista.

Antonio García Carpio, president i factòtum de la societat cultural Lo Crit del Pallete i també professor de l'Escola Oficial d'Idiomes, qui ha convocat quatre Premis de Primavera en la seua ortografia.

La plataforma principal dels escriptors *blavers* són els Jocs Florals de Lo Rat Penat —només els Premis Ausiàs March de Gandia van ser convocats una vegada d'acord amb les Normes de l'Acadèmia i Casp, com a president del Rat, hi intervingué com a jurat. Els autors premiats formen un cercle tancat i reiteratiu: **Anfós Ramon, Rafael Villar** i **Josep Melià i Castelló**, tots tres col·laboradors de llibrets de falla, han acaparat la majoria dels guardons de la darrera dècada. La parafernàlia joc-floralista del Rat evoca una coenter romàntica digna de conservar-se com a peça de museu. La *societat d'amadors* és la institució per excel·lència dels *blavers*, «toque'ls els nanos, i vorà quines carasses li fan», escrivia el segle passat un soci.

«Tots a una veu...»

Però no solament de *Rats Penats* i d'Acadèmies fantasmes s'alimenta el

sentiment *blaver*. Potser el manual d'aquest antinormativisme sectari és l'Ortografia de l'Acadèmia de Cultura Valenciana o alguna de les aberrants i canviants *gramàtiques* fabricades per Casp i els seus adlàters, però n'hi ha més. L'editora Paraval publicà el 1980 el llibre d'un xicot, **Emili Ridocci**, titulat *Tres crits espigolats des d'una gola*, Premi Murta-Xavier Casp, 1979. **Borja Cremades** va traure, mitjançant el GAV, *La llengua valenciana en perill* (1982) i l'Associació Cultural València 2000 col·laborà el 1981 en l'edició del text de l'exaltat capellà anticatalanista i cap del grup clerical Amunt el Cor, **Josep Alminyana**, *Crit de la llengua: testimonis*.

L'Ajuntament de Gandia feia el mateix el 1982 amb *La lluna dins d'un cànter*, de **Rafael Villar**. Un altre capellà, de més de vuitanta anys, **Josep Guinot**, escriu en un parell d'anys (1986-88) una *Gramàtica normativa*, una *Fonètica Valenciana* i una reflexió sobre *La llengua valenciana, hui*, editades per Lo Rat, València 2000 i l'Acadèmia, respectivament. La llista, entre clergues i seglars, no resulta, però, massa llarga.

Pel que fa als mitjans informatius, l'acció blavera és senzillament nul·la. Només la revista *Murta* entra en el circuit comercial, però per poc temps, malgrat que el seu director literari va ser —i com no!— Xavier Casp. En el terreny musical, disposen d'alguns professionals, els quals han tingut distinta sort: **Garcia Asensio, Maria Teresa Oller, Bernardino** i **Toni Artis**, el qual va editar el disc *Va nàixer*, amb lletres de Casp, un LP, que va morir aviat. Més fortuna van tenir el Grup de Danses de Lo Rat Penat (un premi internacional) i el Grup de Danses Arraïls (dos premis).

La cultura en blau aporta ben poc al País Valencià. Representa més aviat una manifestació folklòrico-fallera, fonamentada en un deficitari lingüístic que no té cap sentit científic. La majoria dels pròcers del moviment *blaver* no sols no parlen la nostra llengua ni menys encara l'escriuen; és el cas de l'actual president de l'Acadèmia de Cultura Valenciana, el químic murcià **Eduardo Primo Yúfera**, premi Francisco Franco, 1968, per la seua labor investigadora. Fins i tot els dos inefables ancians Miquel Adlert i Xavier Casp, no mostren massa entusiasme per parlar valencià, si més no a casa seua. El fenomen blaver és, comptat i debatut, la nova formulació d'un reaccionarisme que no va enlloc, però que vol morir matant. O potser fins i tot ignoren això. □

